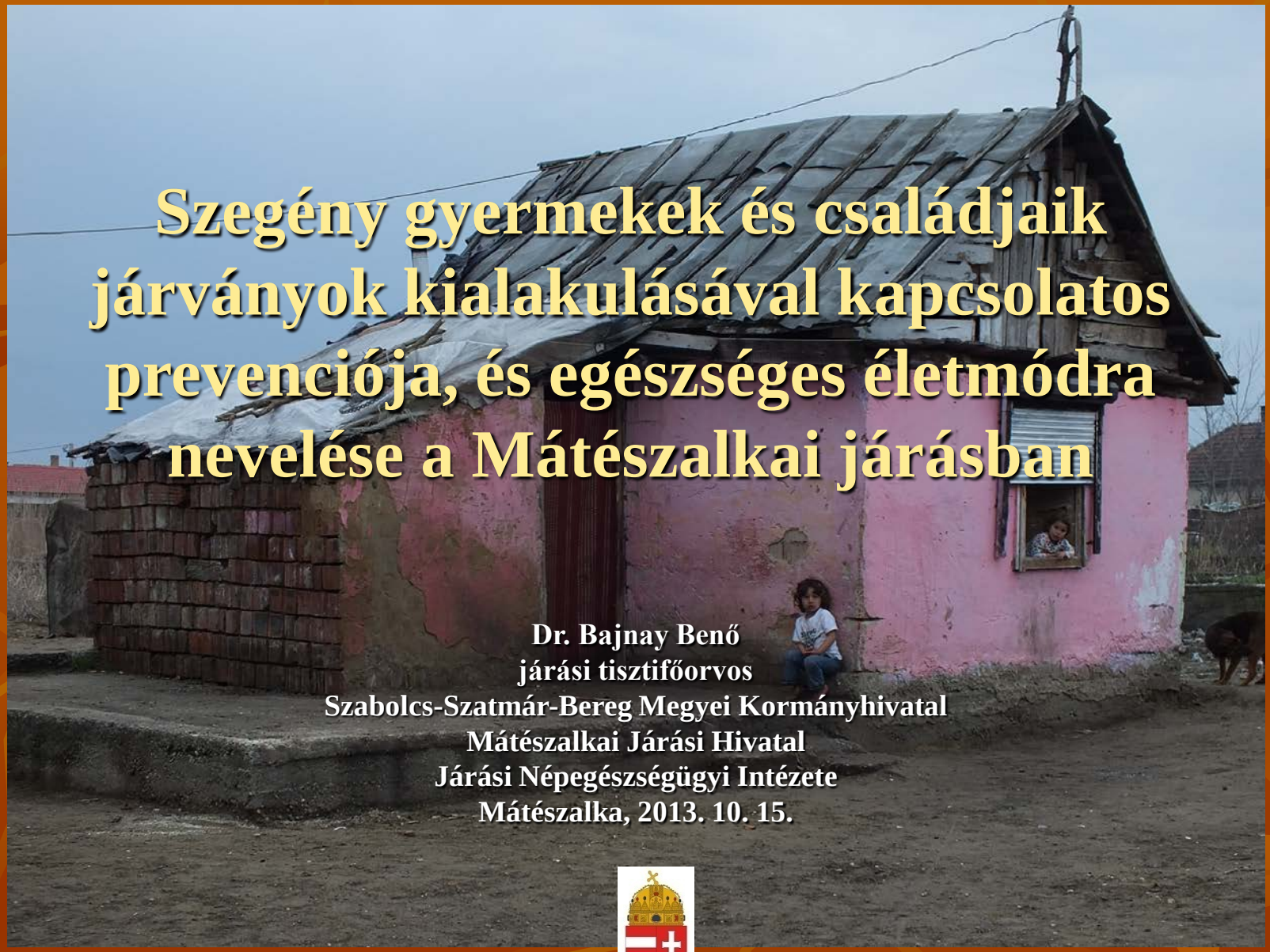

Szegény gyermekek és családjaik járványok kialakulásával kapcsolatos prevenciója, és egészséges életmódra nevelése a Mátészalkai járásban

Dr. Bajnay Benő
járási tisztifőorvos
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal
Mátészalkai Járási Hivatal
Járási Népegészségügyi Intézete

Mátészalka, 2013. 10. 15.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járásai (*saját szerkesztés*)

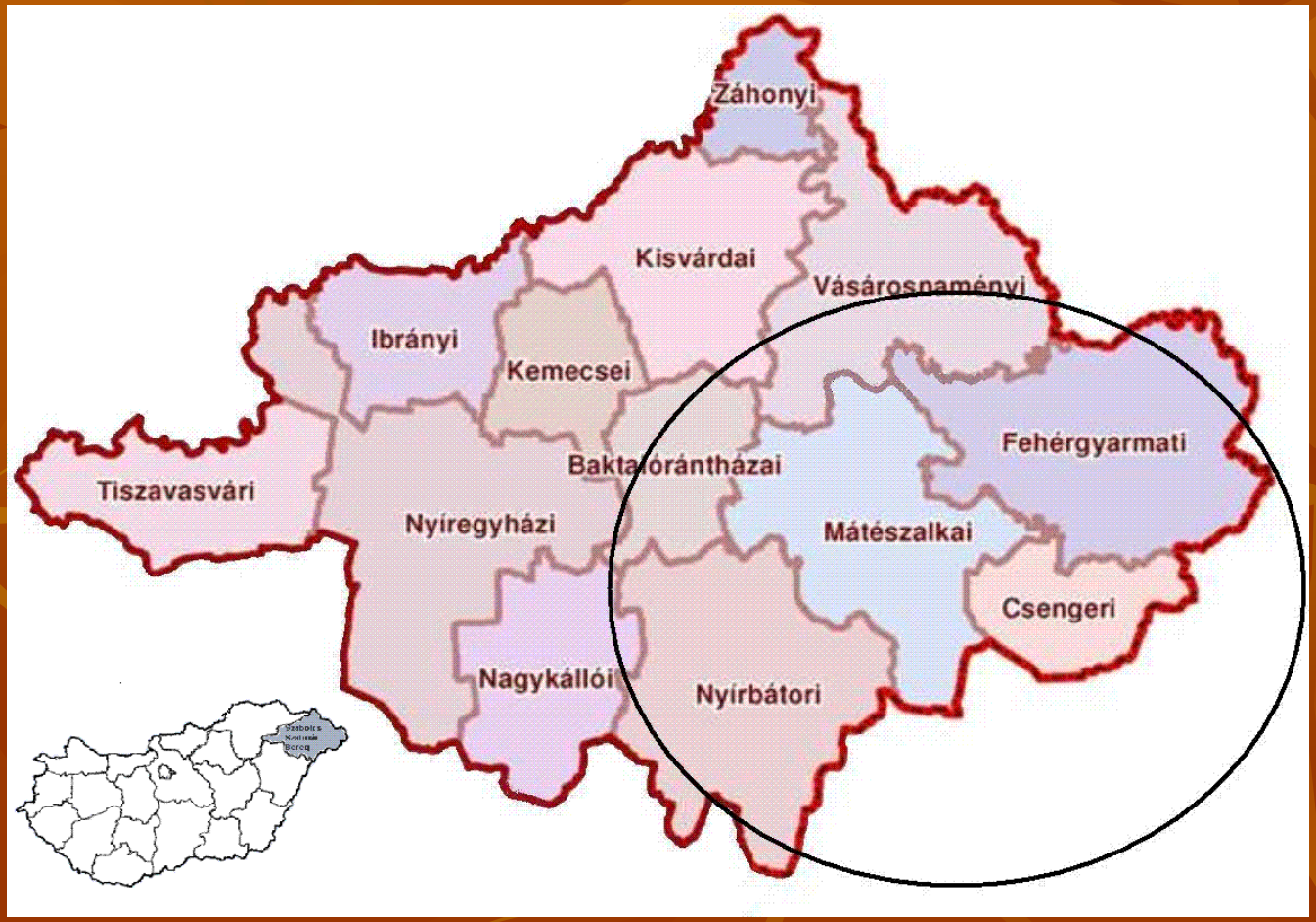

A Mátészalkai járás település-szerkezeti, demográfiai, társadalmi-gazdasági, népegészségügyi mutatói I.

- ***2011–évi adatok alapján:*** A szatmári térség a megye délkeleti részén, összes területének 26 %-át adja, 1575 km2 kiterjedésű. A térségben a megye népességének egyötöde, közel 112 ezer ember él.
- A mátészalkai térséget 62 576 állandó népesség lakja, a népsűrűség 100 fő/km2
- A térség központi települése Mátészalka, a megye második legnagyobb lélekszámú városa 16 957 lakossal.
- Jellemzően az 1000-3000 lakosú települések dominálnak. (26-ból 16 település). ***A települések átlagos népessége: 2 407***
- A demográfiai jellemzőket leginkább meghatározza az összességében ***idősebb korstruktúra,*** a részben ebből következő ***magasabb halálozási gyakoriság***, valamint a számottevő ***elvándorlás***.
- Az időskorúak (a 60 éves és idősebbek) népességen belüli aránya Mátészalka térségét illetően (18,5 %), valamivel a megyei átlag (18,9 %) alatt marad.
- Jellemző az elmúlt évtizedben ***a természetes fogyás***: 2001-ben 68 727; 2011-ben 62 576 lakos.
- 2000-2011 évek átlagában a ***belföldi vándorlási*** különbözet, ***veszteség*** mínusz 7 ezrelék.

A Mátészalkai járás település-szerkezeti, demográfiai, társadalmi-gazdasági, népegészségügyi mutatói II.

- 2004-2011. évek SHH adatai alapján, az ***összhalálozás***t az országos átlaghoz viszonyítva szignifikánsan magasabb értékek jellemezték mindkét nemre vonatkozóan Mátészalka kistérségben.
- Kiemelkedően sújtja térségünket a ***keringési rendszer betegségei*** miatti halandóság, különösen - mindkét nem tekintetében - Mátészalka kistérséget.
- Mátészalka kistérség különösen veszélyeztetett helyzete figyelhető meg a heveny szívinfarktus (AMI), ill. agyi érbetegségek vonatkozásában.
- Az összes ***rosszindulatú daganat*** miatti halandóság szignifikánsan nagyobb mértékben sújtotta a vizsgált évek többségében Mátészalka kistérség férfi lakosságát.
- A ***légcső-, hörgő-, tüdődaganatok*** miatti halandóság Mátészalka kistérség férfi lakosságánál különösen kedvezőtlenül alakult.
- A ***légző rendszeri betegségek*** miatti halandóság a vizsgált időszak egyes éveiben, Mátészalka kistérségben mutatott szignifikáns eltérést az országos átlagtól.
- A ***külső okok (esés, járműbaleset, öngyilkosság) miatti halandóság*** a férfiak körében mutatott – egyes években - kiemelkedő, de nem szignifikáns eltérést Mátészalka kistérségben.

A Mátészalkai járás település-szerkezeti, demográfiai, társadalmi-gazdasági, népegészségügyi mutatói III.

- A demográfiai jellemzőket erőteljesen meghatározzák az ***etnikai sajátosságok***.
- A tizenhárom hazai kisebbség közül a megyében, legjelentősebb számban a ***cigány nemzetiségűek*** élnek. A 2011. évi népszámláláskor a megyei népesség 8 %-a cigány nemzetiségűnek tekinthető
- Mátészalka térségbe ***11,3 % a cigány lakosság átlagos részaránya***.
- Egyes településeken a 20-38 %-ot is meghaladja a cigányság részaránya.
- A magukat ***cigánynak vallók demográfiai, népegészségügyi jellemzői*** a magyar nemzetiségűeknél lényegesen kedvezőtlenebbek, ami leginkább a magas halandóságban, az alacsony átlagéletkorban, a gyengébb iskolázottsági színvonalban érhető tetten. Körükben lényegesen magasabb a többgyermekes családok száma, csecsemőhalandósági arányszámuk hozzájárul a megye kedvezőtlen adatához. Alacsony az iskolázottságuk, melynek egyenes következménye a körükben észlelt magas munkanélküli arány, ami maga után vonja kiemelten rossz szociális körülményeiket.

A Mátészalkai járás település-szerkezeti, demográfiai, társadalmi-gazdasági, népegészségügyi mutatói IV.

- A népesség jelentősen kisebb része rendelkezik érettségivel és diplomával, mint a megyében összességében. ***Magas a befejezetlen általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya.***
- A foglalkoztatásban a szolgáltatói szféra foglalkoztatási szerepe kisebb, a ***mezőgazdaságé nagyobb az átlagosnál.***
- A térségben ***a munkanélküliek*** gazdaságilag aktív népességen belüli aránya a népszámlálási adatok alapján 21 %, a megyei 17,8 %-kal szemben. Az inaktív keresők aránya a megyei átlagot meghaladja. Az eltartottak részaránya a térségben összesen, mintegy 27 %-ot képez.
- a nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú állandó népességből megyei átlagban 15 %, melytől csak kismértékben tér el kedvezőtlen irányba Mátészalka térsége.
- A térség ***kedvezőtlen jövedelmi viszonyai***t tükrözi, hogy összességében az egy adózóra jutó jövedelem a megyei átlagnak kilenctizede, az országosnak pedig héttizede.
- az ezer lakosra jutó adózók száma térségekben elmarad a megyei átlagtól (408 fő). Mátészalka térségében 391 fő.
- az egy adófizetőre jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem tekintetében, ugyanis a megyei átlagtól (1 353 ezer) Mátészalka térségében mintegy 100 ezer Ft az elmaradás.
- Megyei átlagban ezer lakosra 50 ***vállalkozás*** jut, mely a térségekben jelentősen kevesebb (Mátészalka térsége: 39)

Az egészséges életmódra nevelés – primer prevenciós tevékenység védőnői szolgálat által

Védőnői szolgálat; iskola- és ifjúságorvoslás a Mátészalkai járásban:

- **29 területi védőnői körzet és 6 főállású iskola védőnő.**
- **Mátészalka városban 5 területi védőnői, és 6 főállású iskola védőnői**
- **Nagyecsed városban 4 védőnői körzet működik.**
- **Községi településenként Kocsord, Győrtelek *[Géberjén, Fülpösdaróc]*, Ökörítófülpös *[Rápolt]*, Nyírcsaholy, Fábiánháza (Előtelek), Mérk, Vállaj *[Tiborszállás]*, Nyírmeggyes, Nyíkáta, Hodász I-II., Kántorjánosi, Ópályi-Nyírparasznya I-II., Nagydobos, Szamosszeg *[Szamoskér]*, Jármi *[Papos]*, Őr, Vaja I-II.**
- **28 iskola- és ifjúságorvoslás ellátás működik.**
- **Mátészalka városban ifjúság és iskolaorvoslás 7**
- **Községi településenként Kocsord, Győrtelek, Géberjén, *[Fülpösdaróc]* Ökörítófülpös *[Rápolt]*, Nyírcsaholy, Fábiánháza (Előtelek), Mérk, Vállaj, Tiborszálás, Nyírmeggyes, Nyírkáta, Hodász, Kántorjánosi, Ópályi I-II *[Nyírparasznya]*, Nagydobos, Szamosszeg *[Szamoskér]*, Jármi *[Papos]*, Őr, VajaI-II.**

Az egészséges életmódra nevelés – primer prevenciós tevékenység védőnői szolgálat által

A védőnői munka szinterei

- Védőnői tanácsadó
- Családlátogatás keretében családok otthonában
- Közösségi színterek (közösségi házak, Biztos Kezdet Házak)
- Oktatási-nevelési intézmények (óvodák, iskolák)

Kapcsolattartás

- Háziorvosok, házi-gyermekorvosok,
- Önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok,
- Óvodák, iskolák vezetői pedagógusai,
- Gyermekjóléti szolgálatok munkatársai,
- Fekvőbeteg intézetek szakorvosai, kiemelten szülész-nőgyógyász, gyermekorvos, intézeti védőnő,
- Népegészségügyi Intézet munkatársaival
- Civil szervezetek

Az egészséges életmódra nevelés – primer prevenciós tevékenység védőnői szolgálat által

A védőnő feladatai:

- Családtervezés, fogamzásgátlás,
- Szülésre felkészítés,
- Várandóság alatt az igénybe vehető szűrővizsgálatok teljesítése, fontossága,
- Szociális támogatásokról juttatásokról felvilágosítás,
- Egészséges táplálkozás, dohányzás, alkohol fogyasztás hatása a magzat fejlődésére,
- Intézeti szülés fontossága, felkészítés a szülésre,
- Szociális és egészségügyi válsághelyzet felismerése, segítségnyújtás,
- Újszülött fogadása, alapvető személyi higiéne, lakókörnyezetről információ,

Az egészséges életmódra nevelés – primer prevenciós tevékenység védőnői szolgálat által

A védőnő további feladatai:

- Betegségek megelőzése, lázcsillapítás,
- Védőnői státusz vizsgálatok, Védőoltások fontossága, tájékoztatás adása a tanácsadások rendjéről,
- Balesetek megelőzése, kiemelten az otthoni balesetekről,
- Újszülöttek, csecsemők, kisgyermekek helyes táplálása, konyhai technikák,
- Orvoshoz fordulás lehetősége, beteg gyermek otthoni ápolása, ellátása
- Közösségbe történő felvétel fontossága, közösségi rendekről,
- Biztos Kezdet Házak népszerűsítése
- Státusz vizsgálaton kiszűrt gyermekek nyomon követése, segítség nyújtás, szakorvosi vizsgálatok, rehabilitáció fontossága, időpontok kérése

A fertőzőbetegségek kialakulása, megelőzésük lehetőségei

A közegészségtan-járványtan

Orvostudománynak azaz ága, amely két lényeges pontban tér el a klinikai orvostudományoktól:

- nem egyénekkel, hanem tömegekkel (ember csoportokkal) foglalkozik,
- nem gyógyít, hanem megelőzi a betegségek kialakulását.

Alapfogalmak

- **Fertőzőforrás:** az az ember vagy állat, akinek a szervezetében megtalálható a kórokozó; aki, vagy ami lehet a fertőzőbetegségben szenvedő, vagy annak lappangási szakában lévő ember, vagy állat, illetve a kórokozót tünetmentesen hordozó élőszervezet.
- **Közvetítők:** környezetünk vagy szervezetünk azon elemei, melyek a fertőzést kiváltó kórokozók egyik szervezetből a másikba történő eljutását biztosítják.
- Ahhoz, hogy a fertőzőforrásból a megfelelő közvetítő közeg megléte mellett ki tudjon alakulni újabb fertőzőbeteg, ahhoz a kórokozónak egy **fogékony szervezetbe** kell bekerülnie.

Alapfogalmak II.

- **A fogékony szervezet** érzékenységét, illetve ellenállását az immunrendszer állapota határozza meg. Vannak betegségek, ahol a fogékonyság nemek alapján is különbözik (pl.: a nők a HIV-re fogékonyabbak). A malária esetében a várandós nők fogékonysága nagyobb. A fogékonyság függ az életkortól (a gyermekek és öregek fogékonyabbak a fertőzőbetegségekre), de függ az erőnléti állapottól is: a tápláltsági foktól, a lelki egyensúlytól.
- Ha a fenti három feltétel közül – **fertőzőforrás**, megfelelő **közvetítő közeg** és a **fogékony szervezet** – bármelyik is hiányzik, nem tud létrejönni újabb fertőzőbetegség, és természetesen járvány sem tud kialakulni. Mivel e három feltétel megléte feltétlenül szükséges az újabb fertőzőbetegség, vagy betegségek (járvány) kialakulásához, ezeket **a járvány folyamat elsődleges mozgatóerőinek** nevezzük.

Alapfogalmak III.

- Ahogyan a járványfolyamatnak vannak elsődleges mozgatóerői, úgy természetesen vannak **másodlagos mozgatóerői** is, amelyek a fertőzőbetegségek kialakulásában vagy a járványok terjedésében nem játszanak meghatározó szerepet, de nagymértékben befolyásolhatják azok gyakoriságát, súlyosságát, kiterjedését és időtartamát. **Ezek a természeti és társadalmi tényezők.**
- Főleg a **társadalmi tényezők** hatását nem képesek a egészségügyi szektorhoz tartozók befolyásolni.

A járványfolyamat kialakulásában a megelőzés lehetőségei

- A fertőző forrás izolálása
- A terjedés lehetőségeinek elvágása
- Védett szervezetek kialakítása
- A természeti és társadalmi környezet hátrányainak mérséklése, a kedvezőbb viszonyok elterjesztése

A fertőzőbetegségek csoportosítása

- **A fertőző betegségeket** elsősorban a fertőzések terjedési módja, azaz **a közvetítők alapján sorolják különböző csoportokba.**
- **Az élettelen közegek közül első helyre kívánkozik a levegő.**
- A **légúti fertőzések** száma ugyanis ma is a legmagasabb, és köztük található az emberiség történelmére is hatást gyakorlóhimlő, valamint az évről évre fenyegető influenza, és a fertőző gyermekbetegségek zöme. A levegő által közvetített fertőzések szintén elterjedt elnevezése a **cseppfertőzés.**
- A második helyre **az étel** – beleértve az **italt** is – **által közvetített fertőzések** kívánkoznak. Hazánkban a – bejelentett – étel által közvetített fertőzések száma meghaladja a tízezret. A víz által közvetített fertőzések száma hazánkban elenyésző a megbízható minőségű közüzemi ivóvíz szolgáltatásnak köszönhetően.

A fertőzőbetegségek csoportosítása II.

- **Kontakt fertőzés**ről akkor beszélünk, ha a kórokozó a fertőzőforrásként szolgáló szervezetből a fogékony szervezetbe közvetlenül, tehát szoros kontaktus útján kerül át. Ebbe a csoportba tartoznak elsősorban a nemi betegségek.
- **Az ízeltlábúak,** ún. **vektorok által terjesztett fertőzések** szintén nagy jelentőséggel bírnak. Az ebbe a betegségcsoportba tartózó kórképeknél a fertőzések terjesztőinek szerepe különböző lehet. Egyszerűesetben a rovarok mechanikusan továbbítják a testükre tapadt kórokozókat, míg más esetben a fertőzött ember vagy állat vérét szívva a szervezetükbe került kórokozó ágenseket egészséges, fogékony szervezetbe oltják. A vérszívás és a kórokozó továbbadása között a rovarok szervezetében a kórokozók szaporodhatnak, sőt bonyolult fejlődési cikluson mehetnek keresztül.

A fertőzőbetegségek elleni küzdelem

- **A fertőzőforrás kiemelése**, a beteg kiemelése /elkülönítése/ ma is széles körben alkalmazott eljárás elsősorban olyan légúti fertőzések esetében, amely ellen nincs hatékony védőoltás és nagy a kórokozó megbetegítő képessége. E célt szolgálja a beteg fertőzőosztályon történő elkülönítése (vagy korábban, a hatékony védőoltás bevezetése előtt a kanyarós beteg látogatási tilalma) is. A fertőzőbetegek és a vele érintkezettek karanténba zárása (pl.: pestis esetében) is a fertőzőforrást iktatták ki.

A fertőzőbetegségek elleni küzdelem II.

- **A közvetítő közegekre** vagy vektorokra a fizikai és kémiai módszerek széles repertoárját vethetjük be a hatékony védekezés érdekében. A vektorokra a különböző rovarirtó és rovarriasztó szerekkel lehet hatni a csípések elkerülése, és így a fertőzések átvitelének megelőzése érdekében. A kórházakban és egyéb egészségügyi intézményekben az orvosi eszközök sterilizálását is különböző kémiai (etilénoxid, formalin) és fizikai (hő) behatással érik el. Az étel útján terjedő fertőzések megelőzésének egyik biztos módja a konyhatechnológiai folyamat során a kellő hőkezelés.

Semmelweis Ignác
A kéz-higiéné úttörője

- Bécs, Ausztria - Általános Kórház,

  1841–1850
- Gyermekágyi láz elleni küzdelem

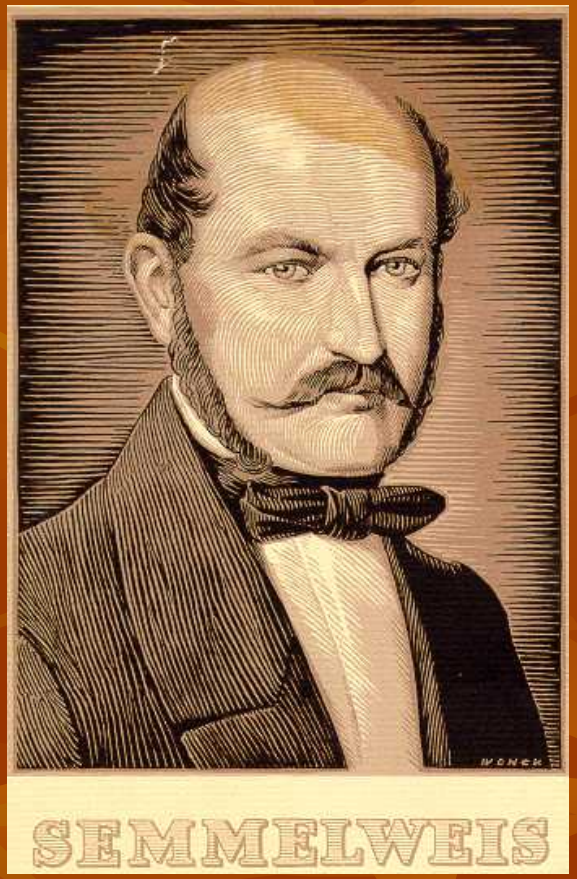

Idő+tudás és szemlélethiány= a kézhigiéne legnagyobb akadálya

- a helyes szappanos kézmosás ideje: **40-60 másodperc**
- Az eü. dolgozók által alkalmazott áltagos kézmosás ideje: <10 másodperc
- Az alkoholos bedörzsölés 20-30 másodperc

A fertőzőbetegségek elleni küzdelem III.

- **A fogékony szervezetre** is hathatunk különbözőmódon a fertőzőbetegségek megelőzése érdekében. A szervezet védelmét lehet **aspecifikus** módon fokozni; a helyes, vitamindús táplálkozás, a kiegyensúlyozott napirend, a megfelelő pihenés fokozza a szervezet ellenálló képességét. Járványok idején kerülni kell a megerőltető feladatok tömeges követelését, figyelembe kell venni a gyermekek terhelhetőségét, hogy ezzel se fokozzuk a gyermekek fogékonyságát. A **specifikus védelem** módjai kifejezetten a betegségre irányulnak.

Védőoltások

- A fogékony szervezetre **a leghatékonyabban védőoltásokkal tudunk hatni**. A védőoltások **két főcsoportra** oszthatók, aktív és passzív védőoltásokra. **A passzív védőoltással** kész ellenanyagot juttatunk a szervezetbe, mely szinte azonnal hatni kezd, de csak rövid ideig nyújtanak védelmet a fertőzésekkel szemben. Ezek a gamma-globulinok vagy antitoxinok annak ellenére, hogy három hónap alatt szinte nyom nélkül eltűnnek a szervezetből, még ma is emberéletek sokaságát mentik meg.

- Az **aktív védőoltásokkal** a szervezetet kényszerítjük ellenanyag termelésre megbetegedés nélkül. Ezt úgy érjük el, hogy oltóanyagként megfelelő adagban a szervezetbe juttatjuk a kórokozó elölt vagy élő, de gyengített részét, vagy termékét, illetve génsebészeti úton előállított szegmensét, amely a szervezetben a kórokozóval szemben ellenanyag termelést indít meg. Ezzel az eljárással hosszabb-rövidebb ideig tartó védettséget lehet elérni. Ismétlődő (emlékeztető) oltásokkal tartós, akár élethosszig tartóvédelemre lehet számítani. A kutatók arra törekednek, hogy minél kevesebb oltással, minél több betegség ellen, minél hosszabb ideig tartó védettséget lehessen kialakítani.

Életkorhoz kötött kötelező VÉDŐOLTÁSI REND

V. A 2013. ÉVI OLTÁSI NAPTÁR

Folyamatos oltások

Oltás		Életkor	Megjegyzés
Kötelező	Önkéntes		
BCG		0-4 hét	általában szülészeti intézményben
DTPa + IPV + Hib	PCV-13	2 hónap	
DTPa + IPV + Hib		3 hónap	
DTPa + IPV + Hib	PCV-13	4 hónap	
MMR	PCV-13	15 hónap	
DTPa + IPV + Hib		18 hónap	
DTPa + IPV		6 év	

Kampányoltások

MMR revakcináció	11 év	**szeptember** hónapban az általános iskolák **VI. osztályában** (6. évfolyamot végzők)
dTap emlékeztető oltás	11 év	**október** hónapban az általános iskolák **VI. osztályában** (6. évfolyamot végzők)
Hepatitis B	13 év	**Az I. oltás szeptember** hónapban az általános iskolák **VII. osztályában** (7. évfolyamot végzők)

*Az oltások végzésénél elsősorban nem az életkor, hanem az iskolai osztályok az irányadóak

BCG = Bacillus Calmette-Guérin/tuberculosis elleni oltóanyag
DTPa = différia-tetanusz-acelluláris pertussis komponenseket tartalmazó oltóanyag
Hib = Haemophilus influenzae b elleni oltóanyag
IPV = inaktivált poliovirus vakcina
PCV-13 = 13-valens konjugált pneumococcus vakcina
MMR = morbilli-mumpsz-rubeola elleni vakcina
dTap = différia-tetanusz-acelluláris pertussis komponenseket tartalmazó oltóanyag újraoltás céljára

Mit nevezünk járványnak?

- Az **átlagosnál / vártnál több** megbetegedés előfordulása a populáció egy meghatározott részében, egy meghatározott időszakban.

  (Ekkor még nincs bizonyíték az esetek közötti epidemiológiai kapcsolatra, csak annyi látható a klinikai/laboratóriumi adatokból, hogy az esetek időben és térben halmozódnak)

- Két vagy több **összefüggő** megbetegedés / eset (tünetmentes is)

  (Ekkor már sok járványügyi bizonyíték van arra, hogy az esetek összefüggenek)

Miért kell a járványokat kivizsgálni?

- Megállapítható/ valószínűsíthető a **fertőzés forrása és a terjedés módja** (csak elveiben tankönyvi, időben és térben változik)
- A forrás és a terjedési mód ismeretében intézkedni lehet és kell **az adott járvány továbbterjedés megakadályozása** érdekében
- Egy betegség járványos terjedésének módjából következtetni lehet a **sporadikusan előforduló megbetegedések expozíciós módjára**.
- **Szabályt** (jogszabály, szabvány, eljárásrendet stb.) **lehet hozni/ módosítani** a hasonlómódon kialakuló további járványok / sporadikus megbetegedések megelőzésére
- **Közszolgáltatás**–minden magyar állampolgárnak joga van tudni, hogy azt a járványt, mely őt érintette, mi okozta, és hogyan lehet megelőzni (alkotmányos jog, a járványok adatai nyilvánosak).
- **Nemzetközi jelentési kötelezettség** (EU jogszabályok)
- **Szakemberképzés** érdekében
- A **surveillance** működésének vizsgálata érdekében

A járványok kivizsgálása prioritás

- Helyszíni járványügyi vizsgálat lefolytatása
- A kontaktok felderítése
- A szükséges és lehetséges védőoltások, aspecifikus intézkedések alkalmazása
- Járványgörbe (az idő függvényében az esetszámok feltüntetése) készítése, értékelése
- Eredmények – korai és későbbi intézkedések, megelőzött esetek

A fejtetvesség

A fejtetvesség előfordulása

A fejtetvek az egész világon előfordulnak.

A perui múmiákon talált fejtetvekből a tudósok arra következtetnek, hogy százezer éve hű kísérői az embernek.

A fejtetvesség a gyermekközösségekben, elsősorban az általános iskolákban, esetenként az óvodákban évről évre visszatérő probléma.

A fejlett higiénés körülmények ellenére előfordulási aránya évek óta változatlan, ezért a fejtetvességről beszélni ma is időszerű.

A fejtetű jellemzői

A fejtetű 3-4 mm nagyságú, ovális alakú szárnyatlan rovar.

Kültakarója szürke–világos sárga, vérrel teleszívott állapotban piros, később feketés színű.

Élősködő, kizárólag emberi vérrel táplálkozik.

Ovális alakú petéit a **serkéket** erős cementanyaggal, szorosan a hajszálak tövéhez ragasztja.

A fejtetű jellemzői

A legtöbb serke rendszerint a halánték és a tarkótájon található.

A serkéből a lárvák 7-8 nap alatt kelnek ki.

A lárva 7-10 nap alatt felnő, tetű lesz belőle és maga is képes petét rakni.

Egy nőstény tetűtől 2-4 hetes élete során akár 200 utód is származhat, ezért az eltetvesedés gyorsan bekövetkezhet.

A fejtetű jellemzői

A fejtetvek a fejbőrön viszonylag gyorsan tudnak mászni.

Kerülik a fényt, ezért ritkán láthatók.

Az éhezést rosszul tűrik, emberi vér híján, pár napon belül elpusztulnak.

A külső behatásokkal szemben ellenállóak, a szárazságot jól tűrik, vízbe merítve napokig nem pusztulnak el.

A magas hőmérsékletre érzékenyek, 60 °C-on másodpercek alatt elpusztulnak.

Viszketést, vakarózást okoznak, melynek következtében másodlagos bőrgyulladás alakulhat ki.

A fejtetű terjedési módja

A fejtetű elsősorban közvetlen érintkezés útján terjed.

Leggyakrabban a gyermekközösségekben úgy, hogy a gyermekek feje játék közben egymáshoz ér.

Közösen használt és a fejjel kapcsolatba kerülő tárgyakkal - fésűvel, hajkefével, sapkával - is átvihető egyik személyről a másikra.

A gyermekektől fertőződhetnek a családtagok, -szülők, testvérek – akik a fejtetűt szintén továbbadhatják.

A fejtetű felderítése

A mozgó tetvek kereséskor könnyen eltűnhetnek a hajszálak között, ezért érdemesebb a hajszálakhoz rögzített serkéket keresni.

A serkéket a fehér és piszkos-sárga szín jellemzi.

Az életképes serkék a két köröm között összenyomva pattanó hangot adnak.

Az elpusztult, illetve üres serketokoknál ez már nem tapasztalható.

A fejtetvesség vizsgálatát kézi nagyító használata megkönnyíti.

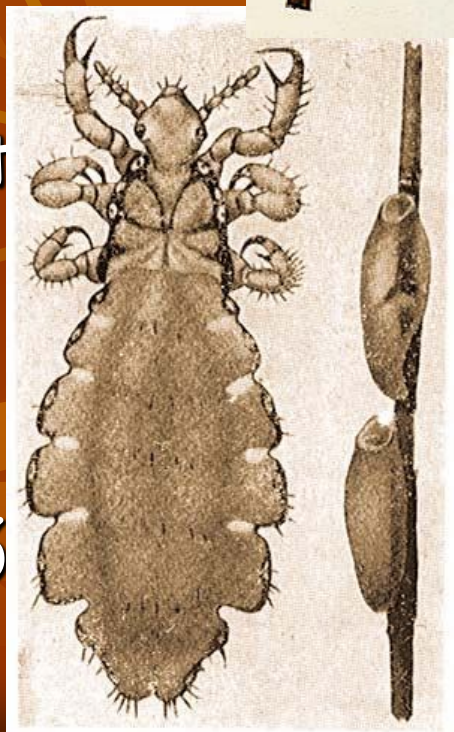

A fejtetű felderítése

Fejtetvesség gyanúja esetén a hajat szét kell választani és elsősorban a fülek körüli, valamint tarkótájéki területet szükséges gondosan megvizsgálni.

Védekezés a fejtetvesség ellen

A védekezés kétirányú lehet:

- **irtás** – fejtetvesség esetén
- **megelőzés** – ha a környezetben fejtetves személy van

Az irtás a fejtetvek elpusztítására alkalmas - gyógyszertárakban, esetleg drogériákban beszerezhető (Nittyfor, Pedex, NIX, stb.) - tetűirtó szerek használatával történik.

Általában a hajas fejbőrt és hajat gondosan át kell itatni a készítménnyel, majd a fejbőrbe kell dörzsölni. Ezt követően meg kell várni, míg a hajszesz rászárad a hajra (5-15 perc). A száradási idő elegendő a tetvek és a serkék elpusztítására. A kezelés után a serkéket ecetes vízbe mártott sűrű fogazatú fésűvel, körömmel, csipesszel el kell távolítani a hajból.

Védekezés a fejtetvesség ellen

A használati tárgyakon - fésűn, kefén - található fejtetveket tetűirtó szerben, vagy néhány perces forró vízben áztatással mentesítsék.

A mosható anyagokat – sapkát, ágyneműt – mossák ki és vasalják át.

A fejtetvesség megszüntetésére alkalmazható tetűirtó készítmények – szesz, krém, sampon – megelőzésre is használhatók. Ebben az esetben a szert hajmosást követően kell felvinni a hajra és hagyni kell rászáradni. Lemosni nem szabad. Ezzel a következő hajmosásig el lehet kerülni a visszafertőződést.

A tetűirtószereket az útmutatóban leírtaknak megfelelően kell alkalmazni.

Az iskola-egészségügyi szolgálat

Az iskola-egészségügyi ellátást végző védőnők/orvosok fejtetvességgel kapcsolatos **ismereteket közvetítenek** szülőknek, pedagógusoknak és gyermekeknek.

„Tájékoztató a fejtetvességről" címmel írásos **szakmai anyagot juttatnak el** a szülőkhöz/gondviselőkhöz. Kérik, hogy a tájékoztató „Szülői nyilatkozat" részét aláírásukkal ellátva szíveskedjenek az osztályfőnöknek visszajuttatni, hogy gyermekük törzslapjához tudják csatolni.

Az iskola-egészségügyi szolgálat

Tanév kezdetén és azt követően negyedévenként - személyi higiéne keretében **vizsgálatokat végeznek** az esetleges **tetvesség felderítésére**.

Fejtetvesség észlelésekor a szűrővizsgálatot az érintett egységben (osztályban) kéthetenként megismétlik, mindaddig amíg a tetűmentesség állandósulása meg nem állapítható.

Az iskola-egészségügyi szolgálat

A fejtetves gyermek kezelése elsődlegesen a szülő feladata, kötelessége, ezért **fejtetvesség észlelésekor** az osztályfőnökön keresztül, zárt borítékban **értesítik a szülőt**

- a fejtetvesség tényéről,
- tájékoztatják a szükséges teendőkről,
- nyilatkozatot kérnek a gyermek szakszerű hajkezelésének elvégzéséről.

Az iskola-egészségügyi szolgálat

Szükség esetén bizalmas körülmények között **elvégzik a kezelést**.

Jelentést készítenek az illetékes járási népegészségügyi intézetnek

- az elvégzett tetvességi vizsgálatokról havi rendszerességgel,
- amennyiben a tetvességet annak mértéke, jellege miatt saját hatáskörében megszüntetni nem tudják soron kívül,
- vizsgálat alkalmával tapasztalt nagymértékben, vagy ismételten fejtetves gyermekekről név szerint, az észlelést követő munkanapon.

Hasznos tanácsok szülőknek

- A megelőzés leghatékonyabb tényezője a szülői gondoskodás, ezért fontos, hogy rendszeresen ellenőrizzék gyermekük tisztálkodását.
- Tartsanak otthon sűrű fogazatú fésűt, és ezzel hetente legalább egy alkalommal – hajmosás után – fésüljék át gyermekük haját.
- Amikor tudomásukra jut, hogy az iskolában fejtetvesség fordult elő és gyermekük még nem kapta el, kergessék el rossz érzéseiket, szerezzenek megelőzésre is alkalmas tetűirtószert és kezeljék vele gyermeküket.

Hasznos tanácsok szülőknek

- Amennyiben óvintézkedéseik ellenére a család valamelyik tagja fejtetves lett, szánjanak elegendő időt az élősködők kiirtására.
- Értesítsék környezetüket a fejtetvességről, hogy legyen lehetőségük a védekezésre, illetve, hogy korai felismeréssel könnyebben megszabaduljanak a „hívatlan vendégektől”.

Összegzés

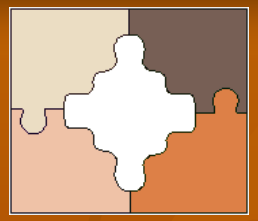

- A fejtetvesség ma is visszatérő jelenség a gyermekközösségekben.
- A fejtetű „demokrata”. Nincs tekintettel korra, nemre, beosztásra.
- Piszkos és tiszta hajban egyaránt előfordulhat.
- Fejtetűvel bárki megfertőződhet.
- Megkapni nem szégyen, eltitkolni, nem kezelni, továbbadni felelőtlenség.
- A fejtetvesség elleni eredményes küzdelem elengedhetetlen feltétele a szülők, pedagógusok, az iskola-egészségi hálózat és a népegészségügyi szakigazgatási szerv járási intézetének szoros együttműködése.

Köszönöm
a
megtisztelő

figyelmet!